

AUTORYTET NIEKWESTIONOWANY

Jubileuszom ludzi nauki towarzyszą z reguły publikacje zbiorowe, zawierające artykuły związane ze specjalizacją badawczą Jubilata. Chciałem i ja sprostać owej tradycji i zamieścić w książce dedykowanej profesorowi Izasławowi Frenklowi rozważania na temat zmian w strukturze zatrudnienia w Polsce w okresie powojennym. Niestety, niedomagania wieku podeszłego nie pozwoliły na realizację wspomnianego zamierzenia.

Nie mogę jednak nie skorzystać z możliwości podzielenia się wspomnieniami i refleksjami związanymi z naszą prawie sześćdziesięcioletnią przyjazną znajomością, z pokrewnymi zainteresowaniami badawczymi i z oceną roli Profesora w krajobrazie wiedzy o naszych procesach ludnościowych.

Poznaliśmy się w połowie lat 50. ubiegłego wieku w gmachu Komisji Planowania przy placu Trzech Krzyży, gdzie w departamencie planów wieloletnich przygotowaliśmy wraz z Adamem Józefowiczem ekspertyzę dotyczącą konsekwencji społecznych i ekonomicznych ówczesnego wyżu urodzeń (przypomnę, że w szczytowym 1955 roku odnotowano w Polsce 794 tys. urodzeń żywych, w tym na wsi 458 tys.). W deliberacjach nad przyszłością kraju, tak mocno determinowaną dynamiką demograficzną, brali udział Izasław Frenkel (Sławek) i Adam Broner. Obaj posiadali wysokie kwalifikacje planistyczne, przy czym Sławek zwrócił szczególną uwagę na współczesne i przyszłościowe problemy społeczno-demograficzne naszych obszarów wiejskich. Sięgając do bliskich mi, międzywojennych badań Instytutu Gospodarstwa Społecznego na temat struktury społecznej wsi polskiej i bezrobocia wśród chłopów, rysował obraz osobliwości, których nie wolno pomijać w planach perspektywicznych. Z pełną atencją widziałem wówczas rodzącą się pasję poznawczą młodego ekonomisty, a jej owoce mogłem później ocenić w recenzjach wyróżniających się rozpraw doktorskiej i habilitacyjnej.

W pełni przy tym podzielałem pogląd nestora polskiej demografii profesora Edwarda Rosseta i znakomitego znawcy spraw agrarnych profesora Józefa Poniańskiego, że jakość dorobku badawczego Izasława Frenkla czyni go czołowym znawcą społeczno-demograficznych problemów obszarów wiejskich.

Szczególnym osiągnięciem stał się wydany w 1995 roku, opracowany wspólnie z Andrzejem Rosnerem *Atlas Demograficzny i Społeczno-Zawodowy Obszarów Wiejskich w Polsce*; publikację uznać można za klejnot edytorski. Należy przy tym

dodać, że zainteresowania ujęciami i wynikami auskultacji badanych procesów przekroczyły granice kraju; stawały się dobrem międzynarodowym. Przyjęło się określać profesora Izaśława Frenkla Autorytetem Niekwestionowanym.

Nieraz splatały się drogi naszych zainteresowań i działalności badawczej. Szczególnie bliskie były w Komitecie Badań Rejonów Uprzemysławianych i w Głównym Urzędzie Statystycznym w związku ze spisami powszechnymi i analizami procesów i zjawisk demograficznych. W moich zajęciach dydaktycznych z polityki społecznej nierzadko odwoływałem się do dorobku Profesora. Podkreślałem przy tym wnikliwość i wartość wątków zajmujących się procesami ograniczania przeludnienia wsi polskiej, przekształceń struktury zatrudnienia jej mieszkańców oraz znaczenia edukacji nie tylko jako elementu wzbogacania osobowości człowieka, lecz także jako czynnika modernizacji obszarów wiejskich. Wielce inspirująca była tu idea wielofunkcyjności wsi i rolnictwa.

W spojrzeniu na 60-letni dorobek naukowy profesora Izaśława Frenkla utrwala się obraz twórczego badacza, wiernego wybranej specjalizacji, wzbogacającego osiągnięcia polskiej szkoły agrodemografii, o twórczości mającej trwałe miejsce w stosowanych naukach społecznych w Polsce. Autorytet Niekwestionowany.

Drogi Sławku!

Wraz z gratulacjami dotychczasowych znakomych osiągnięć, przyjmij życzenia dalszych pomyślnych lat aktywnego życia, a również satysfakcji z wędrówki wyznaczanych i głoszonych idei.

Antoni Rajkiewicz

Warszawa, w styczniu 2014 r.